

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ให้คำจำกัดความ “เศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิคณะหนึ่งติดตามพระราชดำรัสและพระราชกระแสอย่างใกล้ชิด และนำมาเรียบเรียงก่อนนำขึ้นกราบบังคมทูลเกล้าฯ ถวาย ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำออกเผยแพร่ ดังมีใจความดังต่อไปนี้^๑

“ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการบริหารและพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก

ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้สำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ทั้งด้าน วัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

กรอบหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

วัฒนธรรมชุมชนกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ^๒

...เกณฑ์เพื่อประกอบการพิจารณาชุมชนที่มีวัฒนธรรมเข้มแข็งบนพื้นฐานของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พอสังเขปดังนี้

^๑ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ๒๕๕๐. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับเศรษฐกิจพอเพียง. ๑๐,๐๐๐ เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. หน้า ๑๔๖-๑๔๗

^๒ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. ๒๕๕๐. พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับเศรษฐกิจพอเพียง. ๑๐,๐๐๐ เล่ม. พิมพ์ครั้งที่ ๑. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง. หน้า ๑๕๕-๑๖๘

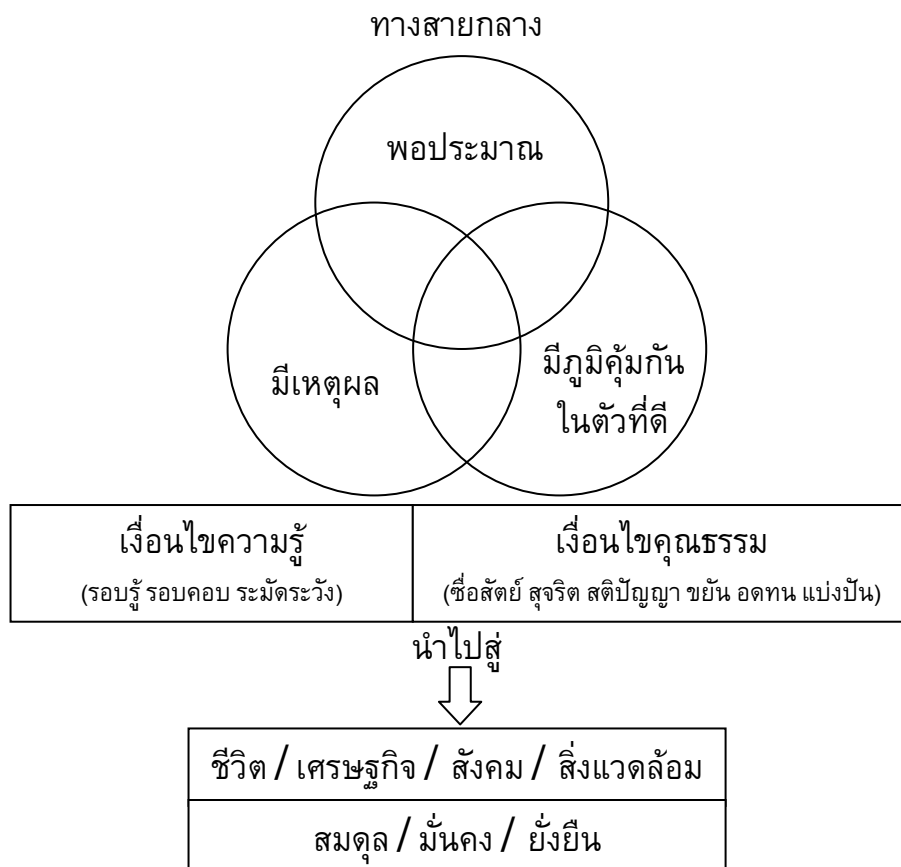
วัฒนธรรมการพอประมาณ: วัฒนธรรมที่รู้จักความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป ไม่สุดโต่งไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น... ใช้ชีวิตอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความเป็นจริง และสอดคล้องกับศักยภาพแห่งคน...

วัฒนธรรมแห่งความมีเหตุผล: ...พิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ อย่างรอบคอบ... รู้จักประมาณตนและประมาณสถานการณ์... มีกระบวนการพิจารณาหรือตัดสินใจอย่างมีเหตุผล โดยใช้ความเป็นกลาง เป็นธรรม เทียบตรง ปราศจากอคติและสอดคล้องกับสถานการณ์จริงและบริบททางสังคม...

วัฒนธรรมแห่งการมีและสร้างระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี: ...การมีหรือสร้างระบบการเตรียมตัวให้พร้อมรับมือกับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ... ระบบภูมิคุ้มกันที่ดีจะเป็นตัวช่วยลดความรุนแรงของวิกฤติหรือผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้น อีกทั้งจะเป็นทุนทางสังคมในระยะยาวที่จะช่วยพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน...

วัฒนธรรมที่เน้นการมีความรู้คู่คุณธรรม: ...ส่งเสริมการเรียนรู้หลักวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน และนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาเชื่อมโยงกันเพื่อประกอบการวางแผนและการประยุกต์ปฏิบัติอย่างรอบคอบระมัดระวัง และเข้ากับสถานการณ์ในขณะเดียวกันชุมชนต้องส่งเสริมหลักคุณธรรม อันประกอบไปด้วย ความตระหนักในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความอดทน ความเพียร ดำเนินชีวิตให้อยู่ในครรลองที่เหมาะสม ความเสียสละ ฯลฯ ...

วัฒนธรรมที่เน้นความสมดุลยั่งยืน: ...การให้คุณค่าในด้านต่างๆ อย่างรอบด้านและยุติธรรม โดยไม่เน้นพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งมากเกินไป จนเกิดความเสียหายในด้านอื่นๆ... ให้มีความสำคัญกับการเตรียมพร้อม รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้ และเทคโนโลยี...

คำสำคัญ (Keyword)

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสนทนา

ทัศนะของบุคคลต่างๆ ได้แก่ สถาปนิกอาวุโส ศิลปินแห่งชาติ

อดีตนายกสมาคมสถาปนิกสยามฯ และบุคคลสำคัญต่างๆ ในสังคม

Recycle, Rethink, Reuse / เทคโนโลยี เรียบง่าย เศรษฐกิจ เหมาะสมกับสภาวะ
ของผู้ใช้ เหมาะสมกับสถานะ / เอกลักษณ์ของภูมิภาค เอกลักษณ์ ปัจจุบัน เอื้อต่อ
การดำรงชีพ แบ่งปัน แสง / ธรรมชาติ ไม่เอาเปรียบ ไม่ทะเยอทะยานมากเกินไป ไม่
ฟุ้งเฟ้อ / กฎหมาย กลมกลืน การใช้งาน การดูแลรักษา การบูรณาการ การระบาย
อากาศ / ความเข้าใจ ความเรียบง่าย ความเหมาะสมกับเวลา ความเหมาะสมกับ
สถานภาพ / ความคงทน ความคุ้มค่า ความงาม ความจำเป็น ความซื่อสัตย์
ความต้องการ / ความน่าสบาย ความประมาณตน ความประหยัด ความพอใจ
ความพอดี ความมั่นคง ความยืดหยุ่น ความรอบรู้ ความรู้ ความรู้สึก ความสมดุล
ความสะดวกสบาย / ความสังเกต ความสามารถ คำนึงถึงสภาพแวดล้อม คำนึงถึง
สังคม คุณธรรม คุณภาพ / ชีวิต คุ้มค่า / งบประมาณ / จิตใจ จิตวิญญาณ จิตสำนึก
ชีวิตประจำวัน / ดินฟ้าอากาศ / ต้นทุน ตอบแทนสังคม ตามฐานะ / ทรัพยากร ทน
สมัย ทางสายกลาง ทิศทางลมแดดฝน ที่ตั้ง / ธรรมชาติ / นิเวศน์ชุมชน /
บูรณาการองค์ความรู้ / ประเมินค่า ประโยชน์ใช้สอย ประมาณตน ประสิทธิภาพ
ประหยัด ประหยัดพลังงาน / ปลอดภัย ปัญหาที่ต้นเหตุ / ผลลัพธ์ / พอประมาณ
พึ่งพาตนเอง พื้นฐานของบุคคล / ภูมิคุ้มกัน ภูมิปัญญา ภูมิสังคม / มีเหตุผล
ยั่งยืน / ระบบนิเวศน์ รักษาธรรมชาติ ราคาเหมาะสม รายได้ / วัฒนธรรม วัสดุ
เหมาะสม วัสดุหาได้ง่าย / ส่งเสริมสถานการณ์ สภาพแวดล้อม สภาพภูมิประเทศ
สภาพสังคม สมฐานะ สมดุล / สมรรถภาพของตัวเอง สมองและหัวใจ สวยงาม
สวัสดิการสังคม สอดคล้องกับ / ธรรมชาติ สะอาด สังคม สิ่งแวดล้อม สุขภาพ สุจริต
สุนทรีย์ภาพ / อนาคตประสงค์ องค์ความรู้ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อัตภาพ

การจัดกลุ่มคำสำคัญสู่เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

โดยการนำคำสำคัญต่างๆ ไปจัดกลุ่มเข้าสู่เงื่อนไขที่มีข้อย่อยต่างๆ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

เงื่อนไขความรู้ และ เงื่อนไขคุณธรรม สำหรับสถาปนิก

(ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์ ทักษะของบุคคลต่างๆ ได้แก่ สถาปนิกอาวุโส ศิลปินแห่งชาติ อดีตนายกสมาคมสถาปนิกสยามฯ บุคคลสำคัญต่างๆ ในสังคม)

เงื่อนไขความรู้ในกรอบของสถาปนิก

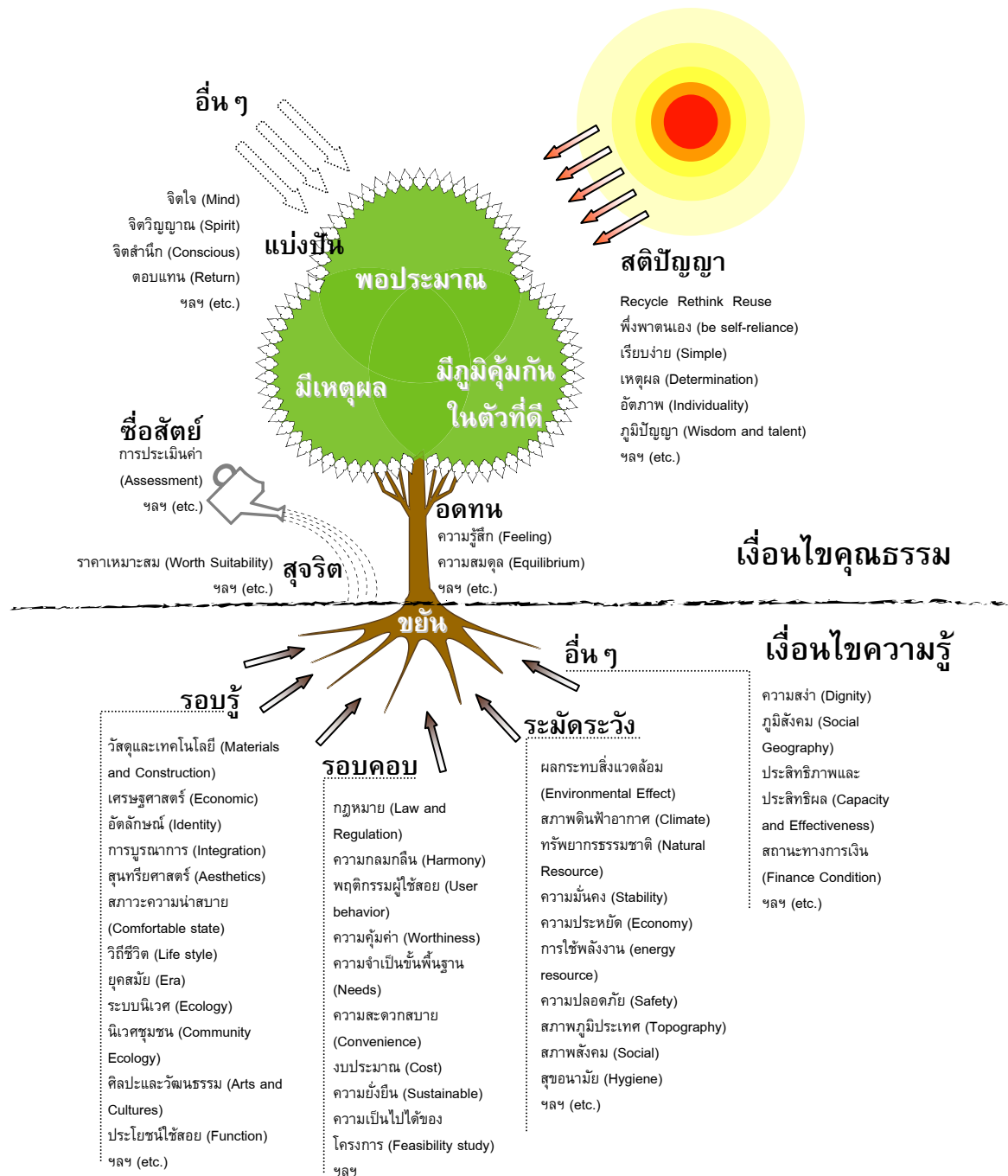
รอบรู้	รอบคอบ	ระมัดระวัง	อื่น ๆ
วัสดุและเทคโนโลยี (Materials and Construction)	กฎหมาย (Law and Regulation)	ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Effect)	ความสง่า (Dignity)
เศรษฐศาสตร์ (Economic)	ความกลมกลืน (Harmony)	สภาพดินฟ้าอากาศ (Climate)	ภูมิสังคม (Social Geography)
อัตลักษณ์ (Identity)	พฤติกรรมผู้ใช้สอย (User behavior)	ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resource)	ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Capacity and Effectiveness)
การบูรณาการ (Integration)	ความคุ้มค่า (Worthiness)	ความมั่นคง (Stability)	สถานะทางการเงิน (Finance Condition)
สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics)	ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (Needs)	ความประหยัด (Economy)	ฯลฯ (etc.)
สภาวะความน่าสบาย (Comfortable state)	ความสะดวกสบาย (Convenience)	การใช้พลังงาน (energy resource)	
วิถีชีวิต (Life style)	งบประมาณ (Cost)	ความปลอดภัย (Safety)	
ยุคสมัย (Era)	ความยั่งยืน (Sustainable)	สภาพภูมิประเทศ (Topography)	
ระบบนิเวศ (Ecology)	ความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility study)	สภาพสังคม (Social)	
นิเวศชุมชน (Community Ecology)	ฯลฯ	สุขอนามัย (Hygiene)	
ศิลปะและวัฒนธรรม (Arts and Cultures)		ฯลฯ (etc.)	
ประโยชน์ใช้สอย (Function)			
ฯลฯ (etc.)			

การจัดกลุ่มคำสำคัญสู่เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม (ต่อ)

โดยการนำคำสำคัญต่างๆ ไปจัดกลุ่มเข้าสู่เงื่อนไขที่มีข้อย่อยต่างๆ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

เงื่อนไขคุณธรรมในกรอบของสถาปนิก

ชื่อสัตว์	สุจริต	สติปัญญา	ขยัน	อดทน	แบ่งปัน	อื่น ๆ
การประเมินค่า (Assessment) ฯลฯ (etc.)	ราคา	Recycle	ฯลฯ (etc.)	ความรู้สึก (Feeling)	จิตใจ (Mind)	ฯลฯ (etc.)
	เหมาะสม	Rethink			จิตวิญญาณ	
	(Worth	Reuse			(Spirit)	
	Suitability)			ความสมดุล (Equilibrium)	จิตสำนึก	
	ฯลฯ (etc.)	พึ่งพาตนเอง (be self-reliance)		ฯลฯ (etc.)	(Conscious)	
		เรียบง่าย (Simple)			ตอบแทน (Return)	
		เหตุผล (Determination)			ฯลฯ (etc.)	
		อัตภาพ (Individuality)				
		ภูมิปัญญา (Wisdom and talent)				
		ฯลฯ (etc.)				

แผนภูมิแสดงการจัดกลุ่มคำสำคัญสู่เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม

อธิบายความโดยสังเขป “กรอบแนวคิดสถาปัตยกรรมพอเพียง”

แผนภูมิแสดงการจัดกลุ่มคำสำคัญสู่เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม เป็นการจัดการข้อมูล “คำสำคัญ (Keywords)” ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทัศนะของบุคคลต่างๆ ได้แก่ สถาปนิกอาวุโส ศิลปินแห่งชาติ อดีตนายกสมาคมสถาปนิกสยามฯ บุคคลสำคัญต่างๆ ในสังคม โดยวิธีการสัมภาษณ์ สัมมนา เสวนา ซึ่งทำให้ทราบ “คำสำคัญ” ที่บุคคลต่างๆ กล่าวถึง ประกอบกับการนำแผนภูมิการวิเคราะห์ “กรอบหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาศึกษาเปรียบเทียบ ในที่นี้จึงมีการเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับ “กรอบแนวคิดสถาปัตยกรรมพอเพียง” ด้วยการนำข้อมูลที่ได้มาประกอบเป็น “แผนภูมิแสดงการจัดกลุ่มคำสำคัญสู่เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม” ซึ่งข้อมูลในแผนภูมินี้ล้วนเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรม การนำเสนอครั้งนี้ อาศัยรูปร่างของต้นไม้ อันเปรียบเสมือน “สถาปัตยกรรมแห่งธรรมชาติ” เป็นที่พักพิงให้แก่สรรพสัตว์น้อยใหญ่ เช่นเดียวกับสถาปัตยกรรมเป็นที่พักพิงแก่มนุษย์ชาติตลอดมา ต้นไม้เจริญเติบโตขึ้นมาได้นั้น ย่อมจะอาศัยหลักการเช่นเดียวกันกับการวิเคราะห์กรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กล่าวคือ กิ่ง ก้าน ใบ ของต้นไม้ เปรียบเสมือน ความพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี เป็นต้นไม้สามารถตั้งอยู่ได้อย่างมั่นคง และหากสถาปัตยกรรมเลียนแบบหลักการเดียวกันนี้ได้ ก็จะมีสถาปัตยกรรมดีและมั่นคงอย่างพอเพียง

ความเจริญเติบโตของต้นไม้แต่ละต้น ย่อมมีเงื่อนไขที่แตกต่างกัน “เงื่อนไขความรู้” ซึ่งเปรียบเสมือนกับแร่ธาตุอาหารในดิน หากเปรียบเทียบกับกรอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ “ความรู้รอบรอบ ระเบิดวง” ฯลฯ “เงื่อนไขคุณธรรม” เปรียบเสมือนกับองค์ประกอบต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหนือพื้นดิน หากเปรียบเทียบกับกรอบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก็คือ “ซื่อสัตย์ สุจริต สติปัญญา ขยัน อดทน แบ่งปัน” และในเชิงสถาปัตยกรรมซึ่งเมื่อวิเคราะห์คำสำคัญที่ได้มานั้น สามารถนำมาจัดกลุ่มเข้าสู่เงื่อนไขความรู้ และเงื่อนไขคุณธรรม ได้ดังนี้

เงื่อนไขความรู้

เปรียบเสมือนแร่ธาตุอาหารในดิน วิเคราะห์ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

ความรู้รอบรู้	ได้แก่ วัสดุและเทคโนโลยี (Materials and Construction) เศรษฐศาสตร์ (Economic) อัตลักษณ์ (Identity) การบูรณาการ (Integration)สุนทรีย์ศาสตร์ (Aesthetics) สภาวะความสบาย (Comfortable state) วิถีชีวิต (Life style) ยุคสมัย (Era) ระบบนิเวศ (Ecology) นิเวศชุมชน (Community Ecology) ศิลปะและวัฒนธรรม (Arts and Cultures) ประโยชน์ใช้สอย (Function) ฯลฯ (etc.)
ความรู้รอบคอบ	ได้แก่ กฎหมาย (Law and Regulation) ความกลมกลืน (Harmony) พฤติกรรมผู้ใช้สอย (User behavior) ความคุ้มค่า (Worthiness) ความจำเป็นขั้นพื้นฐาน (Needs) ความสะดวกสบาย (Convenience) งบประมาณ (Cost) ความยั่งยืน (Sustainable)ความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility study) ฯลฯ

ความระมัดระวัง	ได้แก่ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Effect) สภาพดินฟ้าอากาศ (Climate) ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resource) ความมั่นคง (Stability) ความประหยัด (Economy) การใช้พลังงาน (energy resource) ความปลอดภัย (Safety) สภาพภูมิประเทศ (Topography) สภาพสังคม (Social) สุขอนามัย (Hygiene) ฯลฯ (etc.)
อื่นๆ	ได้แก่ ความสง่า (Dignity) ภูมิสังคม (Social Geography) ประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Capacity and Effectiveness) สถานะทางการเงิน (Finance Condition) ฯลฯ (etc.)

เงื่อนไขคุณธรรม

เปรียบเสมือนองค์ประกอบต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหนือพื้นดิน ได้แก่

ความซื่อสัตย์	ได้แก่ การประเมินค่า (Assessment) ฯลฯ (etc.)
ความสุจริต	ได้แก่ ราคาเหมาะสม (Worth Suitability) ฯลฯ (etc.)
สติปัญญา	ได้แก่ Recycle Rethink Reuse พึ่งพาตนเอง (be self-reliance) เรียบง่าย (Simple) เหตุผล (Determination) อัตภาพ (Individuality) ภูมิปัญญา (Wisdom and talent) ฯลฯ (etc.)
ความขยัน	ได้แก่ ...
ความอดทน	ได้แก่ ความรู้สึก (Feeling) ความสมดุล (Equilibrium) ฯลฯ (etc.)
การแบ่งปัน	ได้แก่ จิตใจ (Mind) จิตวิญญาณ (Spirit) จิตสำนึก (Conscious) ตอบแทน (Return) ฯลฯ (etc.)

การเสนอกรอบแนวคิดในครั้งนี้ เป็นเพียงการนำเสนอแนวทางเลือกในการทำความเข้าใจร่วมกัน ตามแนวความคิดจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทัศนะของบุคคลต่างๆ ดังที่กล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตาม กรอบแนวคิดนี้เป็นเพียงหัวข้อที่ยังสามารถพัฒนาไปในทิศทางต่างๆ ได้อีกมากมาย ซึ่งนี่ก็คงเป็นนิมิตหมายอันดีที่จะก่อให้เกิด “สถาปัตยกรรมพอเพียง” ได้ในอนาคตอันใกล้

แผนภูมิสัญลักษณ์สำหรับการประเมินงานสถาปัตยกรรมพอเพียง

โดย ภิญโญ จินันท์

ในปัจจุบันยังไม่สามารถสรุปเป็นนิยามได้อย่างชัดเจนว่า ปัจจัยใดเป็นตัวแปรสำคัญในการประเมินว่าในแต่ละงานออกแบบสถาปัตยกรรมนั้น ได้มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาประยุกต์ใช้ในงานออกแบบของตนมากน้อยเพียงใดและอย่างไร ขึ้นอยู่กับการตีความที่ต่างกันของสถาปนิกผู้ออกแบบและเจ้าของโครงการที่แตกต่างในความหลากหลาย ต่างมิติในความหมายของคำว่า **“พอเพียง”** ในความคิดความเข้าใจของตน หลายท่านอาจยังไม่เห็นความสำคัญของการนิยามความหมายสำหรับคำว่า **“สถาปัตยกรรมพอเพียง”** ให้ชัดเจนว่า จะมีผลกระทบกับแนวความคิดในการออกแบบสถาปัตยกรรมได้อย่างไร ทำให้สถาปนิกทุกท่านสามารถกล่าวได้เองว่า ผลงานออกแบบของตนนั้นมีความพอเพียงอยู่ในมิติใดมิติหนึ่งของงานสถาปัตยกรรม โดยไม่ต้องมีคำจำกัดความที่ชัดเจนว่าสถาปัตยกรรมพอเพียงในความหมายของตนนั้นเป็นอย่างไร

สำหรับผู้เขียนแล้ว ในฐานะนักวิชาการผู้หนึ่งในแวดวงสถาปัตยกรรมมีความเห็นว่า มีความจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดนิยามที่ชัดเจน สำหรับใช้เป็นแนวทางสำหรับนักศึกษสถาปัตยกรรมและประชาชนผู้สนใจงานออกแบบทั่วไปว่า จะสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการประยุกต์นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาไปสู่งานออกแบบสถาปัตยกรรมพอเพียงที่ดีได้อย่างไร

แผนภูมิสัญลักษณ์สำหรับการประเมินงานสถาปัตยกรรมพอเพียง เป็นส่วนหนึ่งในการค้นหา นิยามจากการวิเคราะห์ปัจจัยสำหรับงานออกแบบสถาปัตยกรรม สังเคราะห์เข้ากับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นให้ความสำคัญกับคำ 2 คำที่ผู้เขียนได้เรียบเรียงขึ้นจาก ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล คือ **“ประโยชน์สุข”** และ **“ภูมิสังคม”** ว่าเจตนารมณ์ของการเดินตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นอยู่ที่ **“เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม”** ภายใต้องค์ความรู้ที่เหมาะสม มาจากภูมิปัญญาและสภาพแวดล้อมของสังคมนั้นเป็นสำคัญ ถือเป็นจุดหมายสูงสุดของทุกๆ แนวทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขที่แท้จริงแก่ประชาชน โดยใช้องค์ความรู้ทางสถาปัตยกรรมหลัก 4 ด้าน คือ 1. งานด้านการออกแบบ 2. งานด้านชุมชนสังคม 3. งานด้านเทคโนโลยี 4. งานด้านการบริหารจัดการ เข้าประกอบกับกระบวนการพัฒนาทางความคิดของสมอง 4 ส่วนคือ 1. ส่วนขวา: จินตนาการ 2. ส่วนซ้าย: หลักการ 3. ส่วนหน้า: การแก้ปัญหา 4. ส่วนหลัง: ความสุนทรีย์สวยงาม ร่วมกับการตีความแนวทางการปฏิบัติธรรมของพระพุทธศาสนา ที่สอนให้เริ่มจากการเดินทางสายกลาง ภายใต้หลักตนเป็นที่พึ่งแห่งตน โดยมีปัญญาเป็นตัวควบคุมสติและความคิดอย่างมีเหตุมีผล สรุปออกมาเป็น การแบ่งระดับมิติความลึกเชิงปัญญาและกระบวนการที่ยึดถือประโยชน์สุขส่วนรวมเป็นสำคัญ

สำหรับการประเมินผลงานสถาปัตยกรรมตามหลักพอเพียงนั้น มิได้มีเจตนาที่จะเปรียบเทียบผลงานออกแบบที่มีบริบทต่างกันของแต่ละบุคคล แต่มีจุดประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมให้ผู้ออกแบบได้ประเมินตนเองและทราบแนวทางการพัฒนาเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับสถาปัตยกรรมพอเพียงทั้งในมุมมองกว้างและปรับแนวคิดปรัชญาการทำงานในมิติเชิงลึกเพื่อประโยชน์สุขของสังคมส่วนรวม

วิธีการประเมินจะเริ่มจากการวางคำสำคัญทางสถาปัตยกรรมจำนวนหลายร้อยคำที่ได้จากการรวบรวม วิเคราะห์คัดสรรมาจากบทสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนกว่า 50 ท่านๆละ 10 คำ โดยคำสำคัญหลายร้อยคำนั้น จะถูกแบ่งออกเป็น 4 ส่วนแยกตามรูปแบบการทำงาน จัดวางอย่างเป็นระบบในตำแหน่งที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับระดับแรงดึงดูดใน 3 มิติ คือ 1. แรงจากมิติจินตนาการ-หลักการ 2. แรงจากมิติสุนทรีย์-ปัญหา 3. แรงจากมิติส่วนตน-ส่วนรวม

งานสถาปัตยกรรมแต่ละงานนั้นจะครอบคลุมคำสำคัญ กระจายในตำแหน่งต่างๆ ของแต่ละแกนมากน้อยตามขอบเขตแนวคิดของแต่ละงาน แต่งานสถาปัตยกรรมที่ดีตามแนวทางสถาปัตยกรรมพอเพียงจะครอบคลุมทั้งในมุมมองกว้างและลึก มุ่งสู่ศูนย์กลางแกนทั้งสามเพื่อ **“ประโยชน์สุขของสังคม”**

